

Brandner, Aleš

Jazykovědné příspěvky na mezinárodním sympoziu BraSlav 3

Opera Slavica. 2005, vol. 15, iss. 2, pp. 40-42

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117741>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

cích přednesla ve svém vystoupení *Zpracování expresivní slovní zásoby ve slovnících současné ruštiny* J. Pilátová (Olomouc). O přípravě rusko-českého slovníku frazeologismů pohovořila L. Stěpanova (Olomouc) v referátu *Projekt rusko-českého frazeologického slovníku*. Paronyma ve frazeologii byla předmětem pojednání M. Jankovičové (Bratislava) *Paronymia v ruskej a slovenskej frazeológii*.

Problematika substandartního lexika byla v centru pozornosti T. Grigorjanové (Trnava). Přednesla referát *Neutralizácia kriminálnej lexiky a jej prenikanie do mestského slangu v súčasnej ruštine v porovnaní so slovenčinou*.

Následovala diskuse k předneseným referátům. Vyplývalo z ní, že jednotlivé příspěvky řešily aktuální otázky jazykovědné rusistiky. Vznesené připomínky a výměna názorů by mohly být impulzem k další badatelské činnosti přítomných lingvistů. Vystoupení účastníků pracovního semináře přinesla zajímavé postřehy a můžeme je považovat za zdařilou a vhodnou připomínku životního výročí významného představitele české rusistiky.

Aleš Brandner

Jazykovědné příspěvky na mezinárodním sympoziu BraSlav 3

Ve dnech 18.-19. listopadu 2004 se konal na Filozofické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě již třetí ročník mezinárodního sympozia BraSlav. Jeho pořadatelé byli pracovníci slavistických pracovišť na jmenované fakultě. Kromě domácích odborníků se ho zúčastnili též slavisté z Ruska, Běloruska, Polska, Německa a Česka.

Plenární zasedání prvního dne zahájil jménem organizátorů prof. PhDr. Pavol Žigo, CSc. Přivítal účastníky sympozia, děkana fakulty, zástupce partnerských organizací a čestné hosty. Zmínil se o tom, že konference se koná u příležitosti 100. výročí narození zesnulého předního slovenského slavisty, dlouholetého profesora bratislavské univerzity PhDr. Jána Stanislava, DrSc. (1904-1977). K tomuto výročí byla připravena reedice druhého svazku jeho díla *Slovenský juh v stredoveku*. Za vedení fakulty pozdravil shromážděné lingvisty a literární vědce její děkan doc. PhDr. Anton Eliáš, CSc. Ve své řeči připomněl důležitost komparativního výzkumu slovanských jazyků a literatur. Vyjádřil přání, aby pravidelně konané konference BraSlav se dostaly do povědomí domácích i zahraničních odborníků a takto přispěly k rozvoji jazykovědné a literárněvědné slavistiky. Jménem partnerských organizací vystoupil s krátkým proslovem ředitel Jazykovědného ústavu Ľudovíta Štúra doc. PhDr. Slavomír Ondrejovič, CSc. Slavnostního zahájení se zúčastnila též zástupkyně magistrátu hl. m. Bratislavy Gabriela Šedová. Ve svém projevu konstatovala, že svolaná konference šíří dobré jméno Bratislavy doma i v zahraničí a popřála jí zdárný průběh. Přítomna byla též snacha zesnulého jubilanta J. Stanislava.

Po oficiálním zahájení následovala dopolední část plenárního zasedání. Jazykovědné příspěvky byly na tomto sympoziu tematicky vymezeny na *historizmus a mladogramatizmus v jazykovědě*. Jako první vystoupil P. Žigo z hostitelské univerzity. Ve svém referátu přiblížil životní data J. Stanislava a zmínil se o jeho plodném působení na bratislavské univerzitě. V historii jazykovědy byl představitelem mladogramatického pozitivizmu, vycházel z historickosrovnávací metody. V jeho díle lze spatřovat vlivy J. Gebauera a F. Trávníčka. Následovalo vystoupení S. Ondrejoviče (Bratislava) věnované rozboru

příručky výslovnosti pro Slováky *Slovenská výslovnost* (1951), jejímž autorem je zesnulý jubilant. Práci označil jako jeden z významných pokusů o sestavení příručky slovenské ortoepie. Neopomněl připomenout, že autor při jejím teoretickém zpracování mohl v hojně míře využít odborných zkušeností získaných v letech 1929-1936 pobytem na Karlově univerzitě v Praze; tam se tehdy rozvíjela experimentální fonetika na světové úrovni. Referát podobně tematicky zaměřený pronesla **M. Sedláková** (Prešov). Poukázala na konkrétních příkladech, jak se u J. Stanislava odrazil historizmus a mladogramatizmus v jeho práci věnované otázkám ortoepie slovenštiny. **M. Papierz** (Varšava) vystoupila s pojednáním o výzkumu J. Stanislava východoslovenských nářečí, která, jak známo, mají některé společné rysy s polskými dialekty. Pojednání **Š. Ondruše** (Bratislava) bylo komentářem ke kapitole o zeměpisných názvech na Slovensku v *Československé mluvnici* (1938) od zesnulého autora.

Následovaly tři literárněvědné příspěvky.

Odpolední část plenárního zasedání zahájil **K. Michalewski** (Lodž) referátem o lexikálních výpůjčkách v polštině. Současný stav srovnával s obdobím 70. let 20. století. Zamýšlel se též o příčinách tohoto procesu.

Další vystoupení se týkala literárněvědné problematiky.

Poté se účastníci symposia přesunuli do auly Univerzity Komenského. Tam byli přítomni na kulturním programu *Academia Slavica*, který připravili posluchači slavistických oborů. Studenti v jednotlivých vystoupeních prezentovali kulturní tradice dvanácti slovan-ských národů.

Po skončení kulturního programu následovala v klubu Zvazu slovenských spisovateľov prezentace znovu vydané monografie J. Stanislava *Slovenský juh v stredoveku (zv. II.)*. O náročné práci spojené s reedicí pohovořili jednak prof. P. Žigo, který připravil knihu k vydání, a dále snacha zesnulého autora Mgr. N. Stanislavová, která má též nemalý podíl na vydání tohoto díla.

Druhý den se účastníci rozdělili do dvou sekcí – jazykovědné a literárněvědné.

V první části dopoledního zasedání jazykovědné sekce bylo vyslechnuto sedm referátů. Pragmatickému aspektu při přejímání cizích slov do slovenštiny byl věnován příspěvek **V. Blanára** (Bratislava). Současně se dotkl otázky lexikografické praxe při zapracování neologizmů do slovníků. Na významného představitele jazykovědy období mladogramatizmu Hermana Paula bylo zacíleno vystoupení **I. Ripky** (Prešov). **F. Kaulfürst** (Lipsko) ve svém referátu proneseném v lužické srbštině připomněl, že právě kolébkou mladogramatizmu bylo Lipsko (působil tam A. Leskien), a dále rozebral z mladogramatického pohledu mluvnici lužické srbštiny A. Muky, v níž jsou mj. zpracovány fonetické jevy lužickosrbských dialektů. Na závěr svého vystoupení zazpíval lužickosrbskou národní píseň. **R. Mračníková** (Bratislava) se podělila s přítomnými o výsledky svého výzkumu tendencí v historickém vývoji substantivní deklinace v západoslovenských jazycích. Pozornost byla zaměřena především na původní *o*-kmenová a *u*-kmenová maskulina. Problematika vývoje českého pravopisu z pohledu J. Gebauera byla v popředí zájmu **J. Pleskalové** (Brno). Oblast slovtvorby v pojetí J. Dobrovského a J. Gebauera rozebrala **Z. Rusínová** (Brno). Podotkla, že u J. Gebauera je slovtvorba téměř pominuta, J. Dobrovský se jí zabýval, ale nešlo o problematiku, která by byla v centru jeho pozornosti; mj. neměl příliš pochopení pro neologizmy, doporučoval uvážít, zda je nezbytně nutné tvořit nová slova. Přesto je J. Dobrovský považován za zakladatele české slovtvorby. Jeho pojetí směřovalo k pozitivizmu a mladogramatizmu.

V přestávce jednání si mohli účastníci sympozia prohlédnout poster **S. Kloferové ml.** (Brno), který byl zacílen na lexikografickou činnost J. Jungmanna a J. Gebauera. Byla na něm zachycena jejich důležitá životní data a stručný komentář k dílům vydaným oběma jazykovědci (především k Jungmannovu Česko-německému slovníku a k Gebauerovu Staročeskému slovníku).

V posledním bloku vystoupení zaznělo ještě pět referátů. **J. Staszewski** (Katowice) pohovořil o úloze systémové disimilace ve vývoji skladby spisovných jazyků. **J. Šipko** (Prešov) upřel svůj zájem na oblast ruské sémiotiky, která už za sovětské vlády získala světovou úroveň, a lingvokulturologie. Odráž historickosrovnávací metody v díle ruského jazykovědce poloviny 19. století **F. I. Buslajeva** popsal **A. Brandner** (Brno). **M. Dudok** (Bratislava) pojednal o zakladateli slovenské paleoslavistiky **J. Ribaye** (1754-1812), který se věnoval též výzkumu slovenštiny a její mluvnický systém popsal z mladogramatických pozic. **V. Ljašuk** (Minsk – Prešov) v bělorusky proneseném příspěvku rozebrala normy jazyka folklóru z historického pohledu.

Každý blok referátů byl uzavřen diskuzí.

Na závěrečném plenárním zasedání bylo konstatováno, že z přihlášených 36 referátů bylo 25 jazykovědných a 11 literárněvědných. Všechny příspěvky zapadaly do tematicky vymezených okruhů. Účastníci odevzdali své příspěvky v otištěné podobě a na disketách (někteří je předem zaslali elektronickou poštou) organizátorům sympozia; jejich zásluhou budou zveřejněny v samostatném sborníku.

Aleš Brandner

Jazykovědná rusistika na přelomu generací

Dne 21. října 2004 uspořádal Ústav slavistických a východoevropských studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a Slovanská knihovna při Národní knihovně České republiky u příležitosti nedožitých 80. narozenin předního českého rusisty, dlouholetého profesora pražské univerzity **PhDr. Vladimíra Barneta**, CSc., jednodenní konferenci na téma *Jazykovědná rusistika na přelomu generací*. Konference se konala ve staroslavném Klementinu, které je sídlem Národní knihovny ČR, v jeho zasedací síni.

Jednání zahájil jménem pořádajícího pracoviště doc. PhDr. **V. Blážík**, CSc. Přivítal přítomné a v úvodním slově zdůraznil jubilatův odborný přínos pro českou rusistiku. Vedení ústavu reprezentovala jeho ředitelka doc. PhDr. **H. Gládková**, CSc. Po krátkém proslovu předala řízení svému předřečníkovi.

Jako první vystoupila **Z. Trösterová** (Ústí nad Labem). Ve svém příspěvku *Vladimír Barnett – vědec a učitel* přiblížila shromážděným kolegům důležitá životopisná data zesnulého jubilanta a současně vyzdvihla jeho nemalý podíl na rozvoji oboru. Zesnulý jubilat byl znám osobně s rusisty a slavisty na mnoha univerzitách v bývalém Sovětském svazu, zejména v Moskvě a Petrohradě. K jeho nedožitému životnímu výročí zaslaly své vzpomínkové dopisy významné ruské lingvistky – **G. A. Lilíč** (Petrohrad) a **G. A. Zolotova** (Moskva). Oba dopisy, v nichž byly vyzdvíženy vzácné jubilatovy charakterové vlastnosti a jeho nesporné odborné kvality, byly přečteny. Poté vystoupili se svými krátkými vzpomínkami na svého učitele a kolegu **J. Marvan** (Praha) a **J. Moravec** (Praha).